

POROČILO CENTRA ZA ZGODNJO OBRAVNAVO OTROK Z DOWNOVIM SINDROMOM

Center za zgodnjo obravnavo otrok Doma Antona Skale Maribor nudi program celostne pomoči družini in otroku s posebnimi potrebami, spodbujanje otrokovega razvoja s ciljem, da razvije svoje potenciale, zmanjša in nadoknadi razvojne zaostanke, če so ti že nastali.

V sklopu programa zgodnje obravnave tim strokovnjakinj/izvajalk:

- daje *oceno* nivoja intelektualnega funkcioniranja ter evidentira odstopanja na področju socialnih, adaptivnih, praktičnih in funkcionalnih spretnosti otroka,
- po potrebi *svetuje* staršem in članom družine, ter deluje preventivno,
- izvaja *terapijo*, ki temelji na potrebah in zmožnostih otroka, a z dolgoročnim ciljem doseči korelacijo v interakciji starši – otrok.

V aprilu 2015 smo tri, za to educirane strokovnjakinje, pričele z zgodnjo obravnavo otrok z Downovim sindromom:

- Kaja Vidic, abs. specialne in rehabilitacijske pedagogike,
- Darja Roth, dipl. fizioterapevtka RNO in
- dr. Marica Horvat, dipl. defektologinja-logopedinja, specialna pedagoginja za čustvene in vedenjske motnje.

Znanje, ki smo ga pridobile v Praktikumu zgodnje obravnave (predavali in praktično usposabljali so nas profesorji iz zagrebške fakultete za edukacijo in rehabilitacijo) je primerno za vse otroke s posebnimi potrebami, tudi z motnjo avtističnega spektra. Vsaka izvajalka pa ima tudi svoja specializirana znanja, ki jih je pridobila v času svojega rednega in permanentnega študija in ga nudi otroku s posebnimi potrebami za spodbujanja razvoja:

- kognicije, senzorike,
- motorike,
- socialnih veščin,
- komunikacije in govorno - jezikovnih sposobnosti (ocena komunikacijskih odstopanj, logopedska terapija, metoda komunikacije podkrepljene s kretnjo, razvojno svetovanje, delo s starši).

V okviru zgoraj naštetega izvajamo vaje za spodbujanje pravih gibalnih vzorcev, razvijamo pozornost, koncentracijo, zaznavanje (slušno, vidno, kinestetično), pomagamo vzpostavljati pravilni mišični tonus (prisotnost hipotonije pri otrocih z downovim sindromom), vzpodbujamo mišljenje in krepimo spomin ter orientacijo na telesu in v prostoru, izvajamo vaje za krepitev govornega aparata, senzibiliziramo občutek za ritem, tempo in jakost zvoka,

komuniciramo s pomočjo glasbe in giba, vzpodbujamo in učimo artikulacije glasov, izvajamo fizioterapijo, spodbujamo senzomotoriko in motorično koordinacijo ter gibanje.

Poudariti je potrebno, da je pomoč, ki jo izvajamo usmerjena v družino in ne zgolj v otroka s posebnimi potrebami.

Program zgodnje obravnave izvajamo tako, da starši spoznavajo razvoj otroka in načine za spodbujanje otrokovega razvoja tako, da z izvajalkami odkrivajo strategije s katerimi lahko dosežejo zastavljene cilje.

Začetek zgodnje obravnave

Za sprejem in obravnavo družin smo se izvajalke temeljito pripravile. Izdelale in izbrale smo precej didaktičnega materiala, ki ga bi lahko uporabile pri individualni obravnavi otrok. V začetku je imela vsaka izvajalka svoj kabinet, nato smo se odločile za enega, skupnega. Prostor sicer ni najpomembnejši, a pripomore k dobremu počutju družin, otrok s posebnimi potrebami in izvajalk. To je osnova za kvalitetno obravnavo. Z različnimi potrebnimi didaktičnimi materiali smo prijetno opremili prostor za zgodnjo obravnavo, ki že z napisom na vratih opozarja na vsebino dela (slika spodaj).

Slika 1: Kabinet za zgodnjo obravnavo otrok v Domu Antona Skale Maribor

V pripravi je nov kabinet za zgodnjo obravnavo otrok s posebnimi potrebami, po vzoru Centra za edukacijo i rehabilitacijo Zagreb, kjer smo hospitirale.

Vključene so štiri družine, ki so se z izvajalkami srečale v Domu Antona Skale Maribor na uvodnem, informativnem srečanju. Izvajalke smo spoznale njihove otroke, stare od 1,5 do 5 let.

Tako se je v Domu Antona Skale Maribor pričela zgodnja obravnava, Vsaka družina ima svojo izvajalko (tako je določilo Društvo za Downov sindrom v Ljubljani).

Slika 2: Kiara s svojo izvajalko

Družini pripadata 2 uri obravnave na mesec, vendar smo jih izvajalke opravile več, če smo začutile, da nas družina potrebuje. Z vsako obravnavo je odnos med družino in izvajalko postajal zaupnejši, z njim pa se je kazal napredek pri otroku na senzoričnem, motoričnem, kognitivnem in govorno-jezikovnem področju.

V novembru 2015 pa smo izvajalke izvedle še skupinsko srečanje družin in želele izvesti skupinske vaje komunikacije za otroke. Družine med seboj sodelujejo in si dajejo oporo ter praktične nasvete.

Nov pristop v zgodnji obravnavi

V novembru se nam je pridružila še ena družina, kjer smo pa tretman zastavile drugače. K temu so nas vzpodbudile lastne izkušnje:

- interdisciplinarni, multidisciplinarni in transdisciplinarni pristop v obravnavi, ko smo bile hkrati prisotne vse izvajalke, da je bila ocena potreb družine celovitejša. Cilj je, da skupaj pripravimo program, ki bo otroku omogočil najboljši možni razvojni rezultat.

Uvodoma je družina na obravnavi dve (2) uri, hkrati se dela z otrokom in s preostalo družino (izmenjaje ena izvajalka sledi otroku, druga se ukvarja s starši). Pri začetnih urah izvajalke sledimo otroku, ga opazujemo in mu pripravljamo situacije, kjer ugotovimo njegove sposobnosti, pa tudi deficite in začutimo njegove potrebe.

V odnosu do staršev delujemo tako, da si pridobimo zaupanje, da začutijo našo podporo, da se v odnosu do izvajalk ne čutijo podrejene, ne ogrožamo njihovega samospoštovanja, da dobijo občutek, da so na pravi poti in se znebijo sleherne krivde, da začnejo sprejemati nasvete in usmeritve, strategije...

Na oceni vseh treh strokovnjakinj - izvajalk izdelamo individualni načrt dela z družino, znotraj katerega je zajet tudi individualiziran program za otroka. Na njem temeljijo nadaljnje obravnave.

Nujno potreben je interdisciplinarni, multidisciplinarni in transdisciplinarni pristop pri sami oceni potreb otroka in njegove družine, kar pomeni prisotnost več izvajalk, različnih profesionalnih profilov, posebej pri uvodnih urah tretmana. Takšen način pa je učinkovit tudi pri naslednjih urah obravnave.

Za zelo učinkovito so se pokazale tudi skupinska terapevtska in podporna srečanja (vse družine in njihovi otroci s posebnimi potrebami), kjer si družine izmenjajo izkušnje, nasvete, podporo. Naša izkušnja je, da se ob takšnem srečanju poveča kohezija tudi med izvajalkami in družinami. Sicer pa dobijo občutek, da v svojih občutkih in čustvih niso sami, ko vidijo, da se tudi drugi počutijo enako, dobijo večjo motivacijo, ko se poistovetijo s tistimi, ki so nekaj že uspeli. Sicer pa potrebujejo občutek pripadnosti, sprejemanja in to jim najlažje omogoča skupina s podobnimi izkušnjami.

In rezultati Centra za zgodnjo obravnavo?

Otroci so radi v Centru za zgodnjo obravnavo Doma Antona Skale Maribor in sodelujejo z izvajalkami zgodnje obravnave.

Občutek je, da zaupanje med starši in izvajalkami raste, saj nam povedo o težavah, ki jih spremljajo v družini in na trnovi poti skrbi za svojega otroka, da mu zagotovijo optimalno strokovno pomoč.

In izvajalke? Lep je občutek, da smo uspešne in lahko pomagamo.....

Oglašajo se družine, ki bi si želele zgodnjo obravnavo v Domu Antona Skale, a njihovi otroci nimajo Downovega sindroma.

Zelo si želimo, da nadaljujemo s pomočjo družinam, ker to potrebujejo. Želimo ustvariti celovit in učinkovit sistem zgodnje obravnave, ki bi zajele vse skupine otrok s posebnimi potrebami.

Poudarjamo, da so družine, ki so v zgodnji obravnavi, v Centru zgodnje obravnave Doma Antona Skale Maribor, osveščene in so si poiskale strokovno pomoč za svoje otroke na več krajih. Obstajajo pa družine, ki z rojstvom otroka s posebnimi potrebami ostajajo same, saj si pomoči zase in za otroka ne znajo ali ne zmorejo poiskati. Čakamo na sistemske rešitve, ki bi vsem otrokom omogočale enake možnosti.

Dr. Marica Horvat, izvajalka zgodnje obravnave